СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 194. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 22 серпня 1933. VOL. XLI. No. 194. Jersey City, N. J., Tuesday, August 22, 1933. THREE CENTS.

УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В „ГОЛ ОФ САЄНС" ВИПАЛА НАДЗВИЧАЙНО ІМПОЗАНТНО

ПРИВИТАНО ПРЕЗИДЕНТА ЧЕХОСЛОВАЦЬКОГО СЕНАТУ ТОРЖЕСТВЕННОЮ ВЕЧЕРОЮ В УКРАЇНСЬКІМ ПАВІЛЬОНІ.

ШІКАГО. — В четвер зібралися тисячі Українців і Американців на площі Гол оф Саєнс, де відбулось офіційне привитання Українського Тижня Управою Світової Вистави в Шікаго. Від імени цеї управи говорив мейор Страйкменс, голова Комітету Національностей Світової Вистави. Він підкреслив, що вистарчить тільки поглянути на сотки чудових українських строїв і на українські танки та послухати української пісні, щоби переконатися, що Українці вкладають надзвичайні цінности в американську культуру.

Зібраних привитав д-р М. Симинович, голова Українського Виставового Комітету, а програму перепроваджував д-р А. Т. Кібзей.

Виступав Український Хор міста Шікаго під проводом дірігента Бенецького. Пісні передано через Нешенел Бродкестінґ.

Школа танцюристів В. Авраменка виступила з ріжнородною програмою. Співаків і танцюристів витали оваційно. Сотки молодих танцюристів, убраних у чудові народні строї, уґрупувалися на заді величезної сцени й творили ріжнобарвне тло, яке оживляло цілу сцену.

Представлено теж „Місс Україну", панну Марію Любас, і її дружки, які обдаровано китицями цвітів. З того цілого образу репортери американських газет заняли багато знимок.

Від імени жіноцтва говорила п. Олена Лотоцька, підкреслюючи, що там, де поступ, там є і жінка, а зокрема українська жінка.

Д-р Л. Мишуга подякував американській землі за те, що дала змогу Українцям виступити зі своєю культурою нарівні з державними народами.

Потім відспівано національний український гимн і закінчено свято в Гол оф Саєнс.

Підчас свята перепадував дрібний дощ, але він не перешкодив святу, яке відбувалося під голим небом.

Після того зібралося громадянство в Українськім Павільоні, який очевидно не міг помістити такого великого натовпу народу, своїх і чужих. Одначе зарезервовано місця для чеських гостей і представників наших організацій для повитання Достойного Гостя, д-ра Франтішека Сокупа, президента чехословацького сенату. Д-р Сокуп оглянув нашу виставу, зацікавився особливо мапами, виконаними Господарською Академією в Подєбрадах, модерною скульптурою артиста Архипенка та виробами домашнього українського промислу. Подарунок, який йому вручено (гуцульська різьблена скриночка), буде виставлений в чеськім сенаті, як памятка з української вистави. Так заявив д-р Сокуп, котрий подякував дуже сердечно Українцям за запрошення відвідати Павільон, та заявив, що культурна будучність і держава самостійність українського народу є вже запевнені. Закінчив тостом на щасливий розвій двох великих і славних народів: українського й чеського. З нагоди цеї вечері вислано привітну телеграму президентови Масарикови.

Підчас вечері музика приґравала українські й чеські народні пісні, а на сцені співав український хор, виступали українські танцюристи та були сольо-співи, дуети і квартет.

Несподіванку зробило чеське громадянство з Шікаго, яке вислало групу танцюристів, зложену з самих активних, загально знаних американсько-чеських громадян і громадянок. Вони зявилися в сорокатих народніх строях і відтанцювали чеські й словацькі народні танки.

Другий день нарад Конґресу Молоді.

В четвер рано радили самі представники роджені в Америці й Канаді української молоді над створенням організації молоди на Злучені Держави й Канаду.

На ту тему виринула дуже широка дискусія, в якій молодь брала дуже активну участь. Остаточно станули на тім, що створено одну організацію молоди на Злучені Держави й Канаду і названо її: Українська Ліґа Молоді Північної Америки (Юкрайніен Ют'с Ліґ оф Норт Америка). До уряду Ліґи ввійшли: Стефан Шумейко з Нюарк, Н. Дж., предсідник; Галя Гаврилюк з Вінніпеґ, Ман., Канада, заступниця предсідника; Анна І. Балко з Бруклин, Н. Й., секретарка; Стефан Дж. Данилишин з Гемтремк, Міш., касієр.

Окружними лідерами вибрані: Стефан І. Ярема на східні стейти, Н. Кудрик на Нову Анґлію, Анастасія Олеськів на північно-середні стейти, Василь Скраба на Канаду.

СВ. ЯН З ДУКЛІ І ЙОГО НАЙНОВІШИЙ ОБОРОНЕЦЬ.

У дні 15 липня виголосив перед мікрофоном польського радія кримінальний справоздавець і фотограф польської брукової преси, Леон Данілюк (батько Осип звався ще Данилюк, був членом українських товариств і помер як директор друкарні Ставропігії), відчит на тему: Пієтизм львівського міщанства для культу св. Яна з Дуклі. Відчит зладжений був в стилю оголошення віцепрезидента міста Львова, Іжика: „Оцаліл Львуф пржед лакнонцем крві ляцкей козацтвем". Спеціяліст від поліційної хроніки так перенявся своєю найновішою ролею „історика Львова" і попав у такий патос „Гамлєта з Глинян", що якби в той час козаки були обляґали Львів, то певно були би повтікали, не жадаючи навіть окупу.

НІХТО НЕ ХОЧЕ ЗВАТИСЯ ГІТЛЕРОМ.

Чеські часописи пишуть, що в Чехословаччині живуть сім родин називщем Гітлер. Чотири родини є жидівські й мешкають на Закарпаттю. До одного з цих Гітлерів звернувся кореспондент американських газет з проханням дозволу помістити його фотографію. Одначе закарпатський Гітлер відмовив. Всі жидівські родини внесли прохання дозволу змінити називще. Три інші родини Гітлерів мешкають на Моравії і в Чехії. Але вони є арійського походження.

ҐРІМ БЄ...

Підчас бурі на хуторі Себрачівка, столинського повіту, на Поліссі, ґрім ударив в дім Федора Мамайка і вбив 12-літнього сина господаря, Івана, а його (Федора Мамайка) жінку Параску поразив. Дім частинно згорів. — Дня 22. VI. на хуторах Рідькодуби, борсуковецької волости, на Кремянеччині (Волинь), підчас бурі ґрім ударив у хату господаря А. Ґурського і вбив його жінку Лісавету Ґурську. Одночасно ґрім оглушив до непритомности ще 3 особи, які були в Ґурського на роботі. Від ґрому повстала пожежа, яка знищила хату. Шкоди обчислюють на суму понад 2,000 зл. Тодіж на лінії Дедеркали-Ланівці ґрім розбив 4 телеграфічні стовпи. — На хуторі Колода, берестейського повіту, підчас бурі ґрім убив 38-літню Стефанію Смехович, в містечку Дивині, тогож повіту, Ірину Сидорович і Сахара Квіліну, та біля села Рудавця (берест. повіту) Анну Перехожюк. Тогож дня в селі Чуприки, берестейського повіту, ґрім убив Дорофея Шалапіту і двоє коней.

АРЕНДА НА 999 ЛІТ.

Цілий майже Лондон є власністю кількох великих власників ґрунту, які не дуже то охочо відпродують свої посілости, а тільки пускають їх в аренду. Французька амбасада в Лондоні мала досі свою постійну домівку, яку виарендовувала від одного багатія на 99 літ. Але вважаючи, що амбасада мусить мати запевнену домівку на довший час, французький уряд зробив з одним лондонським власником арендарську умову, силою якої амбасада згаданої держави могтиме замешкувати цю домівку впродовж 999 літ.

ІТАЛІЯ ІНТЕРЕСУЄТЬСЯ УКРАЇНОЮ.

„Последнія Новости" невдоволені, що в Італії росте заінтересування Україною, а не Росією. Під наголовком „В Італії заінтересувались українським питанням" „П. Новости" пишуть: „Римський кореспондент часопису „Тан" повідомляє, що в італійських кругах завважується в останніх часах збільшене заінтересування українським питанням. Те заінтересування вияжеться зі знаною кампанією Розенберга для створення незалежної України. Цей плян стрічає голосний відгомін у деяких італійських кругах. Припускають, що незалежна Україна ізоловала би Росію від славянських балканських країв і ослабила її вплив на близькому Сході. Одначе офіціяльні круги відносяться холодно до пляну Розенберга: Рим хоче зберегти добрі відносини з Росією. Ідеї Розенберга знаходять відповідний відгомін у пресі. Недавно вийшла брошура з багатозначним наголовком „Мій Україна". В католицькому часописі, який виходить у Болонії, появилася серія статей в обороні сепарації України. Для настроїв офіціяльних кругів замітне те, що журнал „Руссія", який видавали російські еміґранти-монархісти, закрито (кажуть, що на жадання большевиків). В останньому часі фашистівська преса перестала взагалі поміщувати статті на російські теми".

Безперечно, що ця вістка „Тану" мусіла Мілюкова занепокоїти і в білому московському муравлищі заворушилося не менше сильно як і в червоному, бо російський імперіялізм однаковий, чи він у білому чи в червоному опакуванні.

ТРАГІЧНА ПРИГОДА ТУРИСТІВ.

Студент прав Влад. Томек і донька директора краківського бровару Пєравсівна вертались з прогульки в Трибіля Закопаного. На одній скелі Томек посовгнувся і впав у пропасть, убиваючись на місці. Його товаришка, не знаючи, що з ним сталося, пересиділа на скелі 70 годин, аж знайшла її ратункова стація.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОТИ О. ПЕТРИЦЬКОГО.

Агенція „Всхуд" повідомляє з Бережан: Прокуратор окружного суду виготовив акт обвинувачення проти гр.-кат. священика, о. Петрицького з Таурова, та його жінки за опір, який мав на меті ударемнити виконання судового приказу відставивши його до суду. Крім того закидують їм образу поліційних органів у службі. О. Петрицького держать досі у вязниці. Розправа відбудеться в осени.

ЯКЩО ЗАПЛАТЯТЬ ПОДАТКИ.

Як довідуємося з певних джерел, православна духовна консисторія в Кремянці за згодою, а то й по наказу митрополита Дениса повідомила своє духовенство, що нагороджувати і підвищувати в чинах надалі будуть лише цих священиків, діяконів і дяків, які заплатять всі консисторські (т. зв. епархіяльні) податки. Коли до того додати, що за гроші духовні православної церкви можуть купити собі митри й інші вищі становища, то матимемо ще один момент, котрий ярко характеризує відносини в Польській (як звучить офіційна назва) Православній Церкві.

БОРОТЬБА ЗА ІСНУВАННЯ В МОРСЬКИХ ГЛИБИНАХ.

Боротьба за існування є не тільки прикметою життя на землі. Навіть у морських глибинах існує той відвічний закон, де риба, хотячи жити, жиє іншою рибою. Відомий дослідник морських глибин, Вілям Біб, розказує, що в часі своєї останньої виправи до глибини 1,000 метрів під поверхнею моря знайшов рід риби, названої гуплер (поликач), у якої шлунку знайдено запас риб, що перевищав двічі вагу самого поликача. Поликач підпливає що деякий час до вищих сфер води і поликає менші риби на запас. Д-р Біб має з собою окремий електричний рефлєктор, який оголомшує риби, а деякі цікавіші зразки виловлює. Одним з дуже цікавих зразків це риба фльондер, якої очі є вміщені на довгих билах, розхилених у два противні боки. Риби ці зовсім білі і тільки мають голубі крапки; на випадок небезпеки можуть дуже скоро зміняти краску. Видобуті на денне світло, в боротьбі за життя змінюють всі охоронні краски так скоро, що найвправніший у змінюванню красок маляр не змігби утревалити їх на полотні.

МІЖНАРОДНЯ ВИСТАВА МАРОК У ВІДНІ.

На всесвітній виставі марок, що відбулася в часі від 24 червня до 9. липня б. р. у Відни і пройшла з великим успіхом, брали участь також Українці, як і чужинці, що виставили марки України. З Українців дістали нагороди: Евген Вировий з Праги срібну позолочену медалю, а д-р Іван Турин з Відня бронзову (за часопис „Український філятеліст"). З чужинців за марки України: А. Маерганс з Ціріху срібну і Андрій Штоман з Відня бронзову медалю. Крім того за збірку підроблених марок Росії й України одержав д-р Б. Ґорелік з Берліна бронзову медалю.

КОРУПЦІЙНА АФЕРА В ДРЕЗДЕНІ.

В тому місті поліція викрила велику корупційну аферу, в яку є втягнених багацько визначних осіб. Одно торговельне підприємство давало великанські хабарі урядовцям заграничних та краєвих урядів. Останніми літами ці хабарі доходили до 300 тисяч марок. Викрито дуже багацько компромітуючих документів. В звязку з тим арештовано досі 32 особи.

БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ ЗАКРИТИ ПЕРЕД СВІТОМ ГОЛОД У РАДЯНЩИНІ

НЕ ПУСКАЮТЬ КОРЕСПОНДЕНТІВ ЧУЖИНЕЦЬКИХ ГАЗЕТ У ГОЛОДНІ РАЙОНИ.

Хліб у державних крамницях подорожів удвоє.

МОСКВА (СССР). — Всі чужинецькі кореспонденти одержали повідомлення від Чека, що вони не можуть нікуди виїздити з Москви на провінцію без спеціяльного дозволу. Ще раніше один з найкращих американських кореспондентів газети „Крісчен Саєнс Монітор", Чемберлейн, хотів відвідати Україну і північний Кавказ, але большевицька влада його туди не пустила. Не зважаючи на те, що комуністична преса в передовицях і спеціяльних дописах пише про успіх жнив, у дрібних замітках трапляються відомости, які показують, що влада зі жнивами не може справитися. Ще дуже мало зібрано збіжа в порівнанню з плянами влади.

Ознакою того, як тяжко стоїть справа з харчуванням населення, може бути те, що без якогонебудь попередження влада відразу збільшила вдвоє ціни на хліб у своїх крамницях. Тепер населення змушене за картками платити 12 копійок за фунт житнього хліба й 32 копійки за фунт пшеничного. Без карток населення, як що зможе дістати хліб, то платить стільки, скільки забажає продавець. Разом з тим комуністична преса старається заперечити всі відомости, які зявляються в заграничній пресі про голод у Росії.

ДАЛЬШИЙ РОЗГРОМ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

КИЇВ (Радянська Україна). — Комісія „чистки" партійних комірок у ріжних інституціях при Всеукраїнській Академії Наук рішила виключити, крім багатьох академіків Українців, також багатьох наукових співробітників Академії Наук.

Серед виключених за „український націоналізм" у науковій роботі цим разом знаходяться: Кондрат, Левицький, Рудченко, Хоминський, Чехович та інші. Комісія далі працює, щоб остаточно викоріняти „націоналістичний ухил" в Українській Академії Наук.

КАРДИНАЛ ЗАКЛИКАЄ РАТУВАТИ ГОЛОДНИХ ВІД ЗАГИБЕЛІ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Архиепископ і кардиналІніцер звернувся до всього світа з закликом пособляти голодному населенню Радянщини, що тепер масово вимирає. В своїй відозві він подає про голод факти, які були згадані у відчиті секретаря національного конгресу европейських меншин, Аменде, а зокрема кардинал спирається на відозву митрополита А. Шептицького та українського греко-католицького епископату.

ҐАНДІЯ ПЕРЕВЕЗЕНО ДО ШПИТАЛЮ.

БОМБЕЙ (Індія). — Стан здоровля Маґатми Ґандія такий, що лікарі рішили негайно перевезти його до лікарні. Тепер Ґанді знаходиться в лічниці під доглядом лікарів, але ще нічого не їсть, бо домагається звільнення з вязниці без яких би то не було умов.

Стан здоровля Ґандія після попередньої голодівки лишився злим, бо він має недугу нирок. Тепер Ґанді впав на вазі ще більше й важить лише 95 фунтів. Сторонники й приятелі Ґандія заклопотані його станом і думають, що він уже не поправиться так, щоби зміг знову стати до активної праці.

ФРАНЦІЯ ПОРЯДКУЄ В АНДОРІ.

БАРСЕЛЬОНА (Еспанія). — Вперше за 650 років порушено невтральність маленької републики Андора, яка знаходиться в Пірінейських горах між Францією й Еспанією. Пятьдесять французьких жандармів окупували цілу републику й розвязали всю андорську поліцію в числі 43 поліцаїв.

Тепер Французи наказують мешканцям незалежної Андори негайно припинити свої політичні непорозуміння та вибрати собі державну владу. Андорці думають, що це вже кінець їх незалежности. В імени революційного уряду Андори вислано телеграми до президента Франції й Еспанії, до Ліґи Націй та до папи римського. В телеграмах висловлено протест проти французького втручання в справи републики.

ДОЛЬФУС ЗНОВ У МУСОЛІНІЯ.

РИМ (Італія). — Сюди знову приїздив канцлер Австрії, Дольфус. Він мав побачення з Мусолінієм нібито в справі створення економічного союза придунайських держав, а в дійсности він зложив протест проти політики ґітлерівців в Австрії.

Мусоліні рішучо заявив, що він підтримує політику Дольфуса, який змагає до затримання самостійности Австрії й стоїть проти прилучення її до Німеччини. В звіті про переговори сказано, що Австрія буде прямувати до більшого порозуміння з Угорщиною й Італією, щоб забезпечити економічну рівновагу та спокій у центральній Европі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗРІСТ І УПАДОК МАЧАДА.

Утеча кубанського диктатора Мачада завершує наскрізь характеристичну карієру, характеристичну не тільки для Мачада й Куки, але й для багатьох інших країн і політиків його типу. Мачадо та його доля повторяються в історії частіше, і тому він заслугує на ближчу увагу ще навіть після цього, як він утік з краю та зажив на засланню.

Дійшов Мачадо до своєї влади законним способом у краю, який у значній мірі признавав демократичні встанови. Поки він обняв владу, мало хто підозрівав його про глибші забаганки його душі. Певно мало людей з його найближчого окруження, припускали, що Мачадо, засмакувавши влади, за ніяку ціну не захоче її пустити і буде нищити всякого, хто йому буде на перешкоді, хто буде старатися цю владу обмежувати, словом: що він має в собі нахил до диктаторства.

У самому вже диктаторстві, хочби веденім найбільше умірковаными способами, є певна доза жорстокости. Навіть найлагідніший диктатор не звертає уваги на бажання, погляди й прямування інших людей. Звичайно диктатор лагідним не є. Звичайно він з природи свого становища вживає не лагідних, а насильних засобів. Мачадо не відійшов далеко від звичайної породи диктаторів. Він мучив рідну Кубу й слухав, чи вона ще дихає. Коли його називали „різником", то цю назву можна би з такою самою слушністю примінити до інших диктаторів.

Жорстокости диктаторів звичайно роблять враження не тільки безоглядности, але й справности у даванню собі ради з ворогами. Рівночасно диктатор робить враження людини рішучої й відважної. Наскільки це враження правдиве, показується в критичних моментах упадку влади диктатора. Наскільки відваги й рішучости було в жорстокого Мачада, показалося, коли його влада захиталася. Замісць боронити себе, він думає про втечу, вважаючи, видно, звичаєм трусів, що св. Утік не славний святий, але пожиточний. Та втекти він міг ще сподіватися самий, але по ньому лишаються ще його приятелі, зненавиджені так, як він. Вірний лідер подбав би за них. Та Мачадо за них не дбав. Він був вірний тільки собі. Він лишив своїх приятелів на жертву розлюченій юрбі, а самий утікав, аж капці губив. Коли його приятелі платили муками, втратами й життям за його диктатуру, він, їх лідер, преспокійно осідав літаком у демократично правленій англійській кольонії, а потім плянував постійне поселення в демократичній Америці, яка в імя демократичної засади признає право схоронення всяким політичним утікачам, навіть тоді, коли ним є трус, який у жорстокий спосіб нищив демократію.

Проф. Іван Боберський.

ОБОВЯЗКИ УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕЛІҐЕНТІВ В АМЕРИЦІ Й КАНАДІ.

(Реферат на Зїзд Українських Професіоналістів у Шікаґо).

В кождім домі мусить бути світло, вулиці міста потребують освітлення, щоби люди почувалися безпечно й свобідно.

Громадянство потребує пояснень про загальні громадянські справи, але також про свої домашні питання. Тяжко ходити потемки.

В нашім часі поділу праці обовязок пояснювання, поучування, а через це також провадження припав тим людям, які мали змогу відбувати студії в школах, це є інтеліґентам.

Рільник, робітник, слуга не має часу й не має нагоди запізнатися з поступом. Висліди нового поступу треба подати громадянству в приступній формі, а це власне мають сповнити ті люди, які перебули університетську освіту. Купець, банковець, підприємець, ремісник не мають часу, щоби стежити за поступом думки і вони потребують довідатися від когось про нові думки, про нові помисли, про події на широкім просторі своєї держави й інших держав та інших народів.

Обовязок метати проміні, подавати вісти, пояснити засади поведення, вказувати на добрі й злі сторони якоїсь події, улекшувати рішення в неясних питаннях громадянського і приватного життя — цей обовязок полуміни, яка освітлює дорогу в темноті ночі, припадає інтеліґенції кождого народу. Тому запаліть світло по темних дорогах життя!

Пригляньмося обовязкам інтеліґентів, які належать до українського громадянства в Америці й Канаді. Оба ці простори подібні до себе, бо Українці переселилися туди з Европи і мають приноровитися до цілком нових і відмінних обставин.

Обовязки українських інтеліґентів є такі:

1. Обзнакомлювати громадян з відносинами в Америці чи в Канаді і висказувати погляд на буденне життя та його потреби.

2. Пояснювати будову американської чи канадійської держави і способи, як держава кермує своїми внутрішніми справами, як уладжує свої зовнішні відносини та які обовязки припадають на мешканців цеї держави.

3. Запізнатися з духовим життям Америки, чи Канади, себто, пізнати провідні думки, якими займається письменство, наукове й красне, в книжках і часописах, щоби подати це українському громадянству до відома.

4. Обзнакомлюватися постійно з життям і з подіями на українських землях в Европі під усіми чотирма заборами, слідити часописи, розчитуватися в науковім і краснім письменстві, а від часу до часу відвідувати українські землі, щоб особисто запізнатися з людьми, навязувати зносини і провірювати події. На підставі постійного обзнакомлювання з життям українських земель подавати відповідні вказівки Українцям в Америці і Канаді.

Отсе були би чотири обовязки українських інтеліґентів на еміґрації. Нераз здається декому, що знає обставини, бо серед них жиє, але так воно не є. Щоб оцінити положення й рішити опісля про напрям думок і праці, треба основно запізнатись із станом річей. Щойно тоді, коли бачиться ясно події і провіриться їх причини, можна давати ради, як дальше поступати.

Українці на еміґрації стоять усе перед двома питаннями:

1. Що мають зробити для себе і для інших у новім краю?

2. Що мають зробити для себе і для інших на українських землях в Европі?

На ці два питання шукає Українець відповіди. Інтеліґенція має обовязок помогти, щоби кождий лекше знайшов ясну відповідь.

Міг би хтось сказати, що обовязки для України не потрібні та що треба їх відкинути. Це може сказати лише той, хто не розглянувся у міжнародніх відносинах теперішнього часу, котрий вказує на це, що існують загально-людські справи, які вяжуть усі народи водно, так, що кождому народови повинно залежати на добрім положенню іншого народу. Людскість творить цілість. Тим більше мусить Українцям залежати на добрім положенню інших Українців. Ірляндія вже вибoрола собі ті свободи, які хотіла посідати, має упорядковані відносини, зорґанізувала своє приватне й публич життя. Та всетаки Ірляндці постійно дальше цікавляться своїм краєм з Америки. Не занедбують своєї вітчини, хоч могли би її в Америці зіґнорувати. Обовязки Українців в Америці й Канаді до України в Европі є далеко більші ніж обовязок Ірляндців в Америці до Ірляндії в Европі. Тому, що українські землі є під заборами, то обовязки Українців в Америці поза вязницями заборів є такі, як обовязки людей, що є на волі, щоби вирвати з полону, з неволі, з вязниці, своїх товаришів, свояків, ближніх, і свою власну землю.

Коли придивитися ближче українським переселенцям, то можна доглянути, що вони мають охоту і хист до поступу, розвивають свою амбіцію, бажають поступати, дорівнувати іншим народам і відзначитися між ними.

А чого їм бракує? — Проводу. Відчувається бажання добрих провідників.

Задачею інтеліґенції є постаратися про добрий провід, щоб українські переселенці зробили поступ і як Американці, чи Канадійці, і як Українці. Це домагання треба поставити до світських і до духовних інтеліґентів.

Коли провід добрий, то орґанізація з малим числом членів осягає успіхи. Коли провід злий, то і велике число членів нічого не осягне. Мала фарма, добре ведена, дає дохід; велика фарма, зле ведена, дає недобори. Постійно бачимо в життю, що добре ведене підприємство росте; зле ведене підприємство слабне і педвиживотіє. Провід рішає про успіх.

Належало би спрямувати нашу увагу на спосіб проводу, на методу поступовання в проводі, щоб осягнути ліпші успіхи.

Поставмо собі питання: що далосяб змінити в проводі українських мас в Америці і Канаді на ліпше. Це питання треба ставити, бо тоді відкриємо причини, чому ми не осягаємо тих успіхів, які сподівалися осягнути.

Чи не далосяб злагіднити завелике упередження одної ґрупи до другої? Чи завелика заїлість противників нам потрібна?

Чи не далосяб осягнути, хочби по довших роках прямування, спільний репрезентаційний збір для Українців в Америці, для Українців у Канаді для рішання спільних справ у новім краю і в Европі?

Чи не далосяб витворити централя українського письменства, яка гляділаб на українську еміґрацію в Америці, чи в Канаді, не з партійного боку якоїсь ґрупи, але як на цілість, як на громаду, в котрій филюють ріжні думки, які повинні доповнювати себе й лучитися в одну велику, сильну думку?

Ці три питання покищо вистарчать.

Годі дати на них відповідь зараз. Але коли її шукаємо, то знайдемо. Ми її ще не шукали пляново і систематично.

(Кінець буде).

КАНАЛЬСЬКІ РОБОТИ.

Кажуть, що Сталін намагається наслідувати московського реформатора Петра І. Назагал, треба сказати, це йому вдається досить щасливо. Але в дечім Сталін рішучо перевищив свого попередника зперед трохсот років — в несамовитім визиску України й у нелюдській жорстокости супроти українского населення.

Коли Петербурґ збудовано на козацьких кістках, то на кістках десятків тисяч синів України збудовано Білгородський канал та інші шляхи півночі. По трох сотках років відновлено знов „канальські роботи". Канальськими роботами розпочалося поневолення України. Віримо, що цими роботами розпічнеться й остаточне визволення України.

Москва поставила новий світовий рекорд: у найкоротшім часі, за один рік і девять місяців, збудовано найдовший у світі канал, 227 кільометрів довжиною. Самих лише земляних робот виконано в розмірі 21,000,000 кубічних метрів.

Лише приблизно можна обчислити, скільки десятків тисяч вязнів треба було на те, щоби виконати цю фараонівську роботу. Можна також приблизно обчислити, скільки тисяч нещасливих українських селян брали участь у цих примусових роботах. Як українські так і німецькі та інші чужинецькі втікачі з соловецького пекла стверджують, що Українці та інші поневолені нації творять від половини до трох четвертин усіх засланців.

Щоб уявити собі, що значать ці примусові роботи голодних невільників у незвичайно тяжких кліматичних умовинах московської півночі, треба перечитати талановиті описи Віталія Юченка, що перебув самий муки заслання; треба переглянути заприсяжені зізнання українських селян, яким пощастило дістатись до Фінляндії.

Канал між Білим і Балтійським морем є не лише рекордом щодо довжини та швидкости виконання. Є це передусім недосяжний для всіх часів і країв рекорд безмежного визиску і нищення людської сили. Коли ще рік тому московський уряд рішучо заперечував уживання примусової праці в межах Радянщини, то тепер большевицька преса з гідним подиву цинізмом отверто хвалиться будовою каналу, яку з таким успіхом перевело ОҐПУ.

„Ізвєстія" з 30. червня ц. р. подають портрет заступника голови ОҐПУ, Г. Ягоди, та його найближчих співробітників: Когана, Бермана, Фіріна, Рапапорта, Вержбицького, Френкеля, Успенського й Афанасєва. Най український нарід добре памятає назвища своїх катів.

Нове досягнення „большевицької техніки" притягло до себе й увагу деяких закордонних часописів. „Ноє Цірхер Цайтунґ" пише з цього приводу: „Звідки приходить політична поліція до ролі господарського підприємства та звідки бере вона робітників? Відповідь дуже проста: Канал збудовано працею вязнів, яких заслано на далеку північ як „кулаків та шкідників" головно з сільського господарства цілої держави; тут виявляється невільницька праця, яку радянський уряд завжди заперечував, і величезні цифри, якими большевизм тут хоче знов доказати свої здібности, зраджують лише, що до цеї роботи вязнів притягнено значно більше людей, ніж зпочатку думали".

Але коли вже большевики отверто визнають, що вони дуже широко користуються примусовою працею, то якийсь писака в „Ізвєстіях" доказує, що праця під проводом ГПУ, то найбільше добродійство для вязнів і так подобається їм, що вони навіть відмовляються від амнестії, а вже зовсім не хочуть тікати до Фінляндії. Хоч ціла праця в межах Радянщини примусова, а умовини й не дуже вже кращі, ніж на засланню, то справа з амнестією всеж була зовсім інша. Щоби видушити можливо більше праці в вязнів, ГПУ пообіцяло багатьом амнестію. Але в дійсности амнестію дістали лише 200 осіб. З нагоди свята відриття „Бєломорстроя" даровано амнестію й двом Анґлійцям, що лишалися ще в большевицькій вязниці. По большевицькому звичаю канал цей урочисто відкрито перед його остаточним викінченням, як і свого часу „Днепрострой". Плавба по нім ще не відбувається, але большевикам треба було прискорити відкриття, щоб похвалитися „новим досягненням" перед лондонською конференцією та мати нагоду пустити на вільну стопу Анґлійців.

Ніякого інтернаціонального значіння новий фараонівський твір большевиків, очевидно, не має; не баґато значіння має й та обставина, що европейські та інші держави знають тепер докладно большевиків як власників білих невільників та визискувачів примусової праці. Світ тепер ніяких сентиментів не знає і такими „дрібницями", як невільницька праця, не цікавиться. Хіба, що якійсь державі буде вигідно запротестувати проти невільницької праці в Радянщині, а може й до цього незабаром прийде.

Невелике значіння матиме новий канал і для Московщини, тимбільше, що пів року він буде замерзлий. Але велике значіння матимуть нові канальські роботи для українсько-московських відносин. — („Час").

Е. Бузиновський.

БОРОТЬБА ЗА ЖЕЗЛ.

(Історичний нарис).

Анархія в публичнім життю і в законодавстві старої Польщі була джерелом анархії також в церковній ділянці життя нашого народу. Між іншим ця анархія проявлялася в способі, яким декотрі законно і протизаконно установлені епископи осідали на владичих престолах. Бувало, що законно вибраний і королем іменований епископ мусів боротися з іншим кандидатом на якесь епископство, або й з іншим епископом, який до цего епископства мав цілком такеж право, як перший. Така боротьба не велася язиками на суді, чи на якім синоді. До такої боротьби оба епископи ставали на чолі війська, узброеного у всяку тодішню зброю; очевидно, також у мушкети і гармати!

Хто хоч троха знає ті часи, той не здивується, що за перемиську катедру і за маєтки перемиського епископства була кровава війна між виборним православним епископом і накиненим королем епископом уніятським. Хоч уніятському епископови Терлецькому помагала польська шляхта, польська державна влада і польське військо, то виграв православний епископ Винницький.

Війна між Винницьким і Терлецьким була війною між двома церквами українського народу: уніятською і православною. Та бувало, що й два православні епископи почубилися за одно епископство, до якого оба мали бодай в части однакове право.

Причиною до таких воєн між двома епископами, як взагалі до воєн між двома шляхтичами за одну королівщину, бувала між іншим анархія в королівській канцелярії. Чи хабарі бували виновником, чи звичка кождому догоджувати, бувало так, що якийсь один привілей королівська канцелярія давала двом особам. Бувало, що якесь королівське село, або й цілий повіт, король дав двом шляхтичам. Бувало, що й якийсь державний уряд, або яке почетне державне достоїнство дістали від короля два шляхтичі. Виходили з цього суперечности, які пізніше вели до спорів перед трибуналами і старостами, які звичайно рішала шабля. Спір вигравала та сторона, котра мала більше шабель. Як зі світськими маєтками і світськими достоїнствами, так бувало з маєтками і з достоїнствами церковними. На маєтки православного епископства в Перемишли мав привілеї і декрети уніятський епископ Терлецький, та мав їх також православний епископ Винницький. Шабля рішила в користь Винницького.

Ледви скінчилася крівава війна в перемиській епархії, розпочалася війна за православне владицтво у Львові. Це не була, як в Перемишлі, війна між епископом православним і уніятським, а між двома епископами одної церкви, бо між двома православними. Все те, що про обох епископів і про війну між ними скажу тут, взяте з судових актів, які доховалися по нинішній день.

В польській державі достоїнство епископа діставав тільки якийсь шляхтич. Звичайно бувало так, що якийсь шляхотка без маєтку, який замолоду шумів і воював, коли вже вишумівся і вищербив свою шаблю, діставав королівський привілей на епископство, і на безжурне великопанське життя. Це була заплата за давні справжні, або вигадані „заслуги". В році 1667 король іменує митрополита Винницького і двох епископів: Шумлянського і Гошовського.

Про перемиського православного епископа, Антона Винницького, судові акти кажуть, що коли він ще був світський, то для Польщі сильно заслужився військовою службою, яка зїла його маєток, яка загнала його в поганську неволю і в тяжкі кайдани.

В судових книгах записана королівська похвала Йосифови Шумлянському, котрий служив в залізно-панцирній хоругві польського гетьмана Собєського. Король говорить про воєнні заслуги ротмістра Шумлянського.

„Котрий з нелінивою охотою в ріжних оказіях під панцирною хоругвою будучи, а саме під Чудновом, отже і на Україні за Дніпром поклав".

І про Юрія Гошовського є в судових актах свідоцтво короля Яна Казимира:

„Заслуг і відваги, які королеви і Річи Посполитій в часі ворожих нападів віддавав з великою хоробрістю і мужеством".

Дня 12 серпня 1667 року появився універсал короля Яна Казимира до:

„Епископів, архимандритів, протопопів, пресвитерів, діяконів, клериків, черців, також і світського населення всякої кондиції, та зокрема гетьманів, полковників і всеї старшини війська запорозького, також козаків, черні і всю Русь грецької релігії в Короні і на Литві".

Всіх тих вичислених король звіщає, що для ґрунтовного успокоєння іменував Антона Винницького київським митрополитом.

Одночасно перемиський епископ Винницький став адміністратором опорожненого львівського епископства. Цим адміністратором він став без вибору і без королівського привілею, а з уряду, як унівський архимандрит.

Унівську архимандрію, яка мала великі маєтки і давала великі приходи, Винницький випросив був у короля для себе і силкувався недопустити до законного вибору архимандрита. Черці таки вибрали архимандритом Варлаама Шептицького. Хоч нововибраний архимандрит був тіточним братом Винницького; хоч стоючи по стороні Винницького в його боротьбі з уніятським епископом в Перемишли, батько Варлаама, Андрій Шептицький, втратив майже цілий свій маєток; хоч Винницький ту архимандрію обіцяв виклопотати Андрієви для його сина, то перемиський епископ рішився тих архимандритських доходів не дати нікому. В 1668 році Винницький зібрав військо і в ночи наїхав унівський монастир. До монастиря вдерся силою і арештував чотирох монахів, про яких гадав, що вони провідники партії Шептицького. Казав їх повязати мотузами так, що вони скомліли з болю. Повісив їх на дручках і так завішених держав пару ночей. Кількох інших черців Винницький побив, одного замордував, решту з монастиря прогнав. Сам монастир і його фільварок Винницький виграбив. В монастирській церкві перемиський епископ і також вже унівський архимандрит... позбирав з образів усе те, що на них було цінне. Полишивши в здобутім і виграбуванім Уневі свого адміністратора.

(Далі буде).

С. М.

НЕ ВІРЮ В СТАРІСТЬ.

Не дивуйтесь, що я жвавий,
Що не сивіє ще волос,
Що не старіюся скоро
І дзвінкий у піснях голос,
Що до праці сили служать
І думки живі беруться,
Що додолу спина й плечі
Ще у мене днесь не гнуться.

Це тому, що у трудах денних
Я журбі не піддаюся;
Як наляже сум і горе,
Я співаю і сміюся.
Це тому, що хоч немало
Літ на плечі мені сіло,
Не страшне мені ніколи
І найтяжче важне діло.

Це тому, що як найтяжчі
Хвилі скорб переживаю,
Я не плачу, а з думками
В самотині розмовляю.
Думка діла, сила волі
Мене в трудах підкріпляє...
Я не вірю в старість свою:
Як юнак я, все співаю!

РОЛЯ СІЧИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.

(ВУНІ) Дня 7. липня виголосив д-р В. Крупницький у викладовій салі Українського Наукового Інституту цікавий виклад про ролю Січи в історії України. З його змістом хочемо познайомити наш ширший загал.

В українській історіографії є два погляди на ролю січових або запорозьких козаків на історію України: позитивний та негативний.

Перший напрямок заступлений головно істориками XIX. століття, що утворили собі з народу ідеальний образ, а запорозьких козаків вважали за правдивих репрезентантів народньої волі та народніх інтересів. В протилежність до цього народньо-ліберального погляду чи мало істориків XX. стол. так званого „державницького напрямку" (в першу чергу Липинський та Томашівський) стають на консервативну точку погляду: для них означала Січ лише анархію та руїнництво, в протилежність до осілого, військово-видатного та державно-творчого козацького стану, що єдиний причинився до витворення козацької держави.

Обидва погляди видаються референтови однобічними. Лише з еволюції січового козацтва в ріжних періодах його історії можна зискати обєктивну картину.

В першім періоді — від заснування Січи до повстання Хмельницького — це запорозьке козацтво (ріжниця між осілими „реєстровими" та запорозькими козаками витворилась лише поступово; більш-менш ясну ріжницю бачимо ми щойно в останніх десятиліттях перед повстанням Хмельницького) було в першу чергу революційне. Його революційність була на місці, поки йшло про поборювання чужої польської державности, з якою не вдалось увійти в ніякі компроміси. Широкі маси пригнобленого Поляками населення йшли разом з ними. Одначе з цього ще не виходить, що осілі реєстровики творили негативну сторону цього революціонізму. Частинно вони стримували повстанців, частинно прилучились до них, а в цілости виходила (можливо несвідомо) співпраця обох груп того роду, що одна рвалася вперед у тім часі, як друга компромісовою тактикою старалася зменшити небезпеку, яка повставала внаслідок невдалих козацьких повстань.

Повстання Хмельницького стало рівночасно зенітом значіння січового козацтва. Без Січи й тамошнього козацтва, що на початках склало кадри та зорганізувало повстання, тяжко булоб Хмельницькому піти так далеко. Січовий революціонізм знайшов у цьому своє історичне оправдання.

Змінилася ситуація в другім періоді — від смерти Хмельницького до приблизно кінця XVII-го століття або початку XVIII-го. В цьому часі відділяється Січ з державного тіла України, але лишається в тіснім звязку зі своєю батьківщиною, в якій пробує грати домініяльну ролю. Її революціонізм лишається той самий і турбування за долю нижчих верстов та козацтва не зменшується, однак її діяльність стає прямо шкідливою, бо це вічне революціонерство, обумовлене демократичною організацією Січи й підсилюване незадоволеними збігцями з України, звертається не проти чужих, а в першу чергу проти власної держави. Політика Січи в тім часі є обумовлена хвилевою потребою і є дуже змінлива. Її найславніший репрезентант, Сірко, поєднувався з усіми проти всіх. Якраз гетьмани, здібні до створення сильної держави, були ним поборювані, і навпаки, шкідники, такі як Брюховецький (завдяки демагогічним обіцянкам) добивались булави при допомозі Січи.

Третій період до зруйнування Січи в 1775-му році характеризується оборонним становищем, яке Запоріже змушене було заняти з огляду на зростаючу міць Москви та упорядковані відносини в гетьманській державі. Дух офензиви зникає, а збільшуються турботи за втримання власного існування. Російські фортеці перед брамами Січи, чужа кольонізація на її землях змушують Запорожців до заходів, що прискорюють внутрішню зміну. Вони мусять не лише боронити власну землю, але плекати й власну кольонізацію, щоб протиділати протеґованим російським та гетьманським урядом чужим кольоністам. Через це створились підстави, що перемінили Січ з війського товариства в автономну льокальну державу. Заявляються піддані селяни — підстава нового організму. Козаки стають упривілейованим станом, з якого витворюється старшинська верства. Соціяльні противенства, правдоподібно помітні вже при кінці XVII. віку, починають грати велику ролю. В Січи проходить той-самий процес, що й на Лівобічній Україні, лише в повільнішім темпі, бо спротив улесліджених козаків є дуже великий. Той розвиток був неребитий зруйнуванням Січи, однак його напрямок був ясний.

Для України в цілости Січ грає дуже незначну ролю, бо творить собою відокремлену частину з власним заклопотаним життям, що вже не відважується, як раніше, активно виступати назовні.

ПРИРОДА.

Гаї, зелень, луги цвітисті
І сині гори лязурові,
Річеньки гірські бистрі
І співи птичок у діброві.

І схід і захід теплого сонця
І місяченька з зіроньками,
В літню нічку з мого віконця
Слідив я оком, серцем, думками.

І чорні хмари, буревії,
І громи, блискавки огнисті,
Оркани, потопи страшні,
А по них дні сонішні чисті.

Дивився я і полюбив природу:
Страшну, сильну, прекрасну, милу,
Що дала всякому уроду
І животворну життю силу.

Природа, це книга моя вірна,
Жива — це Бог мій, це наука.

Шукаєш Бога — дорога рівна:
Бог, це Природа — знайти не штука.

Дм. Захарчук.

РОЛЯ ЖИДІВ У ГОСПОДАРСЬКІМ ЖИТТЮ ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

(ВУНІ) На цю тему виголосив ред. І. Вітвицький в пятницю, 30. червня, в салі Українського Наукового Інституту в Берліні одногодинний реферат. Зміст реферату: характер економічної діяльности Жидів на Західній Україні в його історичнім розвитку, гін до монополізації, специфічні нахили й методи в торговлі. Боротьба проти гасла господарської самовистарчальности й самодіяльности західньо-українського селянина. Кредитова діяльність Жидів. Сучасне задовження селянства, проценти, лихва, екзекуції. Своєрідні форми жидівської кооперації на Західній Україні. Роля жидівської інтелігенції. Антагонізми, вигляди на майбутнє. Референт порушив тему лише загально, в стилі репортажу, підкреслюючи, що ця проблема, не зважаючи на її величезну питому вагу в житті західньо-українського селянства — ще й досі належно не оброблена й не освітлена з українського боку.

НА ДУСІ НЕ ВПАДАЙТЕ!

На дусі не впадайте!
Лиш гордо все вперід!
І всі це добре знайте,
Що ми козацький рід!

Що ми колись боролись,
Боявсь нас Татарин,
Бісурмени корились,
Дріжав Стамбул і Крим.

І знов день такий прийде,
І славні ще будем,
І сонце волі зійде,
Всіх ворогів зітрем!

Дм. Захарчук.

КРАЇНА РАНІШНЬОЇ ТИШИНИ.

Поети свій рідний край Кореєю прозвали „країною ранішньої тишини". Подорожні, які наближаються до тієї країни зір моря, кидаючи японське Шімоносекі, справді відчувають незвичайну красу кореанської природи. Коли вранці прийти до Фусан, найбільшої кореанської пристані, враження легкої мряки ніжних ранішніх барв затемнює кожному подорожньому й само враження, яке він мав з невеличкої цвітистої Японії.

Корея поверхнею пять разів більша від Швайцарії. Та багатій Кореї не судилася доля, на яку заслугує. Японія заняла Корею та завела на силу там свій лад і порядок. Та кореанський нарід, чесний та горді, терпить наслідком того, що став кольонією для завзятого народу, який має до розпорядження доволі засобів, щоби перетворити та „змодернізувати" життя Кореї. Тимчасом Кореанці зробили би це багато радше самі, коли вже ця модернізація так дуже потрібна... Одначе нещасна є історія Кореї, хоч її культура вартісна, а нарід незвичайно шляхотний і працьовитий.

У Фусані, як і в усіх пристанях Кореї, замітний дуже порядок, що його проводить японська поліція. На побережі нема ні сліду нечистоти, такої характеристичної для всіх пристаней Сходу. Рух у пристані великий, одначе нема криків, як напр. у Китаю, в Греції та Туреччині. Гуртки Китайців і Кореанців спокійно похожають побережам.

Риси лиця тих Кореанців зовсім монгольські. В них відбивається і радість і туга дуже виразно, зовсім інакше як риси японського лиця. Лице японця на око зовсім невразливе та рівнодушне, рідка широка усмішка на цьому лиці не віддає нічого. Голови Кореанців округлі, а білі хустки ще більше визначують бронзову краску їх тіла.

По східному звичаю Корейці залюбки пересиджують у пристані та приглядаються землякам, які працюють на кораблях. Вони від Японців строго відділені, навіть у поїзді ніколи не мішаються з ними. Зрештою їх одяг дуже мальовничий: мущини та жінки носять одежу з білого шовку, дівчата рожеву та ясно-синю, а діти носять одежу ясних кольорів з синім, зеленим, червоним і жовтим.

Одежа Корейців широка й вигідна. Мущини та жінки носять штани, здолу зіпняті на горішню сорочку та жупан (загортку). На ногах низькі черевики, шнуровані, з носами легко задертими, як у турецьких постолів.

Коли їхати залізницею, видно всюди на полі працьовитих селян серед збіжа та рижу. Околиці тут дуже гарні й ріжнородні. Та часто трапляється, що в спокійне село впадають грізні тигри з поблизьких лісів і шукають добичі серед домашніх звірят і людей, коли не споловали дикого звіра.

Залізниця в Кореї, самособою, в японських руках, а щодо уладження може рівнатися всякій заграничній залізниці. Найцікавіший є шлях, що йде здовж усього півострова до головного міста Сеуль. По Сеулі ходять великі гурти паломників під великими капелюхами. Вони придержуються релігійних обрядів у численних святинях старої столиці, де в гранітних будівлях переховуються святощі, багатства. Є тут і палати корейських цісарів. Та ці будівлі валяться, а є свідками колишньої могутности, що наче пояс вються довкола міста. Сеуль над рікою Кан має 400,000 населення. Вони вечером виходять на вулиці, щоби ясним шовком своїх одягів оживити старі темні будинки...

М. Костишин.

ДО БОЮ!

В бій, Народе! В бій готуйся!
Що вже буде, не турбуйся...
Не пропаща наша доля:
Смерть солодша ніж неволя.

Нас нагризли вже кайдани,
Назнущалися тирани,
Море крови в нас розлили,
Ми жием і будем жили!

В нас завзятість більш сталиться,
Боротьба що дня кріпиться.
Хто у ній не спочиває
Той побіду всюди має.

Хай щезають наші спори,
Хай пропадуть всі роздори!
Зросте сила в нас багата,
Тай з неволі вирве брата.

Хай же щиро серце рветься,
Хоч неволя ще сміється;
Ми кладімо щирі труди,
То й неволі кінець буде.

Нуже, браття, враз до діла,
Щоб в нас сила не марніла.
Міліони нас рахують...
Ми рабами!... нас торгують...

Чиж не сором? — скажи, брате:
Чому сил нам не зеднати?
Лишім спори всі партійні
І процеси релігійні.

Гей, Народе, схаменися!
Що ти робиш? Подивися,
Що про чиюсь ти вигоду
Сам для себе робиш шкоду.

Тебе кличе святе діло:
Гей! борися щиро, сміло,
Без чужої запоруки,
Док не зложать навхрест руки!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГАРТФОРД, КОНН.

На викуп Українського Павільону в Шікаґо.

На заклик Укр. Виставової Корпорації в Шікаґо о. д-р Гулин пояснив у церкві парохіянам, що значить вистава і що треба їй помогти, щоби наш павільон не взяли чужинці. На цей заклик зібрано було $40.40.

Дня 13 серпня на парохіяльнім пікніку п. Р. Пристай заохотив участників до помочі Виставі в Шікаґо й закликав до збірки панну Олійник та п. Ольгу Локоть. Ці молоді дівчата зібрали $14.60. Зложили: М. Пирікишка 2 дол.; по 1 дол.: о. д-р Гулин, Д. Гринчук і Т. Новак. Решту зібрано дрібними датками. Гроші в сумі 25 дол. вислано на руки Укр. Виставової Корп. в Шікаґо.

Ратуймо свій павільон не словами, але ділами. Я вірю, що й інші громадяни підуть за нами.

Петро Драпак.

Іван Вазов.

НЕ ВКЛОНИВСЯ.

— Чи знаєте Славча Плужева?

— Ні!

— А всеж ви його що дня стрічаєте.

— Славчо Плужев службовець — він і не міг би бути ним іншим! — Славчо Плужев худощавий, невеличкий ростом, з маленькими ніжками, що спішаться, коли він іде так обережно, щоби й мурашки неназтоптати. Поглядає тривожно — бо Славчо Плужев уважає на це, щоби не поминути нікого; чи з цієї чи з іншої ділянки адміністрації, то всеодно, бо — як каже — „кожен може собі зашкодити".

І в свому уряді він служить прикладом для інших, як під оглядом службовости так і поведінки. Деякі жартуни поза плечима прозивають його „божим чоловіком" або „святою овечкою", одначе кажуть це доволі голосно, так, щоби міг чути. Та Славчо вдає, що не чув нічого. Він усе має для них пошанівок і ввічливість. Який хосен із суперечок і сварок із злобним чоловіком? „Краще бути занадто чемним, ніж замало", як каже нарід повідає: „Солодке слово й поклін нікому не зашкодять". Плужев знає це гаразд і поступає так усе та всюди...

„Хребет не зломиться від чемного уклону.."

Тому то досі не трапилося йому, щоби журився чужим невдоволенням, щоби чиминебудь гризся. Жив тихо та спокійно, без жури, як — дарує за слово — нирка в лою.

* * *

І той то Славчо Плужев, вічно тихий, добрий, ввічливий, скромний службовець вернувся нині вечором додому якийсь такий збентежений та переляканий. Це вперше жінка побачила його такого пригнобленого. Він виглядав іще менший, ніж звичайно.

Прийшло їй на думку, що почує щось про страшне нещастя.

— Славче, що з тобою? — спитала дуже неспокійна, а в ухах дзвонило їй, заки чоловік отворив уста та вимовив слово: „прогнаний зі служби".

Славчо похилив безнадійно голову.

— Ходи, Пено, там, то скажу тобі — ледви зміг вимовити.

Пена пішла за ним, ледви волікла ноги з переляку.

Як знайшлися самі в кімнаті, Славчо розложив руки, заломив їх і сказав плаксиво:

— А до чорта! ах! що я зробив! що мені сталося!

— Тут не відправа зі служби, тут мусить бути щось жахливішого! — подумала Славчиха.

Розпука, що малювалася на лиці її бідного чоловіка, не позволяла їй сумніватися про щось найстрашнішого.

— Може вмішався у змову, яку викрили — здогадувалася в розпуці та пригадувала собі голосні тепер політичні процеси.

— Чекай, розповім тобі. Я сам не знаю, як я дійшов від міського городу до дому: чи я йшов по землі, чи ні. Як я перед вечером вийшов із уряду, пішов трохи перейтися. Після малого проходу минав я саме міський город, щоби вернутись до дому. На хідники, як знаєш, багато людей, наче мурашок. Іде хтось напроти мене, глянув на мене і я на нього, ми минулися. Щось наче шарпнуло мною. Відвертаюся, хочу подивитися на нього. Він приставув яких пять кроків від мене та розмовив з начальником нашого відділу. Пено! То був міністер! Міністер, той, з яким я стрінувся!

Жінка його вибалушила очі й чекала на щось страшного, що тепер мало статися.

Плужев закрив очі руками, стояв непорушно, лише придавлений плач добувся зпід його долонь.

— Чомуж не говориш? Говори скорше, бо мені вирвеш душу зі страху.

Плужев глянув гнівно на жінку.

— Ти дурний, Славче. Я знала, що ти простак, одначе не здогадувалася, щоби аж так — насварила на нього. — Щож у цьому страшного, що ти так розжалобився?

— Якто, що страшного! Мій найвищий начальник стрічає мене, дивиться на мене! розумієш? дивиться на мене тай я на нього — чуєш? і я дивлюся на нього рівночасно тай не кланяюся йому. Треба такої дурної жінки, як ти, щоби того не зрозуміла та щоби собі це підсміхалася.

— Добре, чомуж ти йому не вклонився, коли ти бачив його? Деж ти мав розум?

— Розум! абож я тобі не говорив? Я був задумався. І заки я отямився, міністер поминився мені просто в очі — і заки я отямився... він перейшов.

Пені жаль було чоловіка.

— Не журися, — сказала, бо хотіла його лагідно успокоїти. — Абож то вперше трапляється, що хтось задумався та не вклонився комусь?

— Трапляється. Одначе нікому не вільно бути розсіяним і не вклонитися комусь, коли той хтось є найвищим начальником. Я на місяць здіймаю капелюх міліон разів — а ти, візьми цей і відчисть його бензиною — на невидне кланяюся, тепер приключилося раз, що мене стрічає міністер, жде, щоби я вклонився, даремно! А він мене предложив до ордера!

І Славчо зойкнув.

— Я тобі кажу, що він навіть не запримітив того. Великі люди не звертають уваги на таке.

— Справді, великі люди... тому вони великі, що вміють запримітити навіть найменшу дрібницю... Ми, малі люди, маємо короткий розум і зір короткий. Скільки то разів, як я іду до уряду, переходжу біля собору святого Краля і навіть його не запримічу! Потім сам дивуюся, що я вже перейшов біля церкви. Добре кажеш, що треба мати розум...

— А я, як ти прийшов перед хвилиною, подумала собі: тепер уже скінчилося, Славча прогнали, а ми ще не сплатили хати.

— Ти подумала, так і вірю цьому, — говорив далі Славчо, що хотів переконати жінку, що воно справді так — мене вже відправили, я пропав... Так, бо я забув сказати тобі, що як я обернувся за ним, він сказав до начальника: „Приготови на завтра приказ, я підпишу". Розумієш, приказ? То був мій присуд, я чув його... І здавалося мені, що він глянув на мене так гостро, зпід лоба, скоро, наче блискавка... Ах, я нещасний!

Даремно Пена старалася розігнати його побоювання. Неспокій і нею заволодів: усе можливе. Абож то мало службовців відправляють що дня задля менших причин, а навіть зовсім без причини!... Обоє не вечеряли; Плужев поклався до ліжка, наче в пропасниці. Снилася йому якась суматоха, мучився, бачив у сні міністра, що дивився на нього зпід лоба, бачив возного, що приносив йому декрет відправи, бачив хідник, що наче танцював йому під ногами, бачив церкву, на котрої даху якісь католицькі священики виносять тіло Плужева, щоби його похоронити під крівлею святині!

На другий день рано пробудився із запалими очима.

— Прощавай, Пено, — сказав жалісливо, як виходив до бюра. На очах його виднілі сльози, тому й жінка не могла здержатися від плачу. Так, наче розлучилася надовго, начеб Славчо йшов на війну...

То було прощання Гектора з Андромахою!

Неспокійна ждала Пена повороту чоловіка на обід. Як побачила його при хвіртці, серце завмерло їй у грудях. Славчо блідий, наче полотно, поступив кілька кроків, сперся об стіну, щоби не впасти.

Вона зрозуміла нещастя та підбігла до нього.

— Мерщій по лікаря! Біжи! — крикнула на наймичку та піддержувала Славча, що з трудом старався вдержатись на ногах.

— Ні, не треба, — прошептав на силу.

Пена плакала.

— Дорогенький, не гризися, щоби ти жив, Славче!

— Ех, не плач! — простогнав Плужев. Притискав одною рукою серце, а другою шукав за чимсь у кишені. За хвилину добув відтам міністеріяльну коверту та подав її Пені.

— Читай „декрет," — прошептав.

— Дай мені спокій, я це знаю! Щоби ти жив!

Плужев далі шукав за чимсь у кишені.

— Вспокійся... Пане докторе! скоро дивіться, що з ним! — сказала Пена, як ввійшов лікар, сусід.

Лікар узяв хорого за руку та почув, що безсила рука випустила йому якийсь предмет у руку. Було то чорне, плоске пуделочко. Лікар відчинив його та сказав:

— Ордер! Гратулюю!

Міністерський декрет то було звичайне повідомлення, яке приходить із ордером...

— — — — —

Славчо пролежав два тижні наслідком пальпітації серця, спричиненої надмірною, несподіваною радістю, що прийшла нараз після страху та розпуки. Такі два удари нараз зломили Плужева, слабовитого та непривиклого до ніяких потрясень.

Після шістьох місяців терпінь помер він і повторяв непритомний без звязи: міністер... декрет... відправили... ордер... не вклонився...

— — — — —

— Пане босе, хочу вам сказати, що я вчора оженився.

— Дуже мене тішить — гратулюю! Я дуже радий, як мої робітники женяться, бо тоді вони радніше пересиджують в офісі.

М. Костишин.

ВІДДЯЧИВСЯ...

(З життя).

Всяко бува на тім світі,
Де поглянеш, куди зайдеш,
Зустрінеш ти щось нового,
Ще науку в ньому знайдеш.
От на славному Поділлю
Жив ґазда собі поважний;
Хоч на ґрунт був небагатий,
То на всьому був розважний.
Було літом в тихий вечір
Він присяде на лавчині,
Про бувальщину розкаже,
Гейби казочку дитині.
Як то бранців відсилали
На дванацять літ служити,
Як на війні приходилось
З Прусаком завзято битись.
Розказував: Нераз йому
Приходило вже критично;
Він боровсь на кождім кроці
І побіджував фактично.
Кождий дав йому пошану,
Бо повага була в нього.
Всюди завше був розважним,
Не вчинив нікому злого.
. . . .
Раз побачив він хлопчину,
Котрий сидів край дороги,
Втирав сльози й приглядався
На попухлі свої ноги.
Підійшов ґазда до нього,
Поглянув тай став питати:
„Деж ти, сину, так пустився?
Ти малий ще вандрувати".
„Дядьку! Деж мені подітись?"
Жалується так хлопчина,
„Ані мами, ані тата —
Я нещасний сиротина.
„Нема кому хлібця дати
Тай нікому попестити...
Лахмани ці надінув я,
Щоби тілом не світити".
Ґазда бачить, що в хлопчини
Гіркі сльози закрутились,
По діточім худім личку
Перлинами покотились.
Жаль зворушив ґазди серце,
Він промовив: „Не плач, сину!
Я візьму тебе до себе
За рідненськy дитину.
„Ти опіку щиру знайдеш,
Тобі в мене добре буде:
Я заступлю твого батька,
Випроваджу гарно в люди.
„Ходи, сину, не журися,
Наша хата все багата;
В ній ти притулок все знайдеш,
При нім також маму, тата".
Встав хлопчина, обтер сльози,
Зі судьбою погодився.
Згадав неньку, зітхнув важко,
За ґаздою в слід пустився.
Розвівались чорні мрії,
Вже надія краща була,
Як сироту молодиця
До серденька пригорнула.
. . . .
Літа плили як з водою.
Хлопчик виріс, удубився,
При старім ще, як при батьку,
І дяківства научився.
Старий тішиться, радіе.
Приймак виріс, вже й гуляє;
Ґазда старість, всі надії
Лиш на нього покладає:
Що вшанує його неміч,
Догляне в дихій годині,
Сиву голову положить,
Як при ріднім своїм сині.
Обманувся... Переміна
В тій хатині нагло стала:
Юнака нечиста сила
Геть на дусі поламала.
Збайдужнів, потім вженився,
Старий оставсь сиротою.
Ще й дяка талан старого
Впередір забрав з собою.
Хоч з дяківства зиску мало,
На те нема що числити,
Та старому добре було
На табаку заробити.
Не зважав приймак на теє,
Що старий дав хліба їсти:
Він віддячився старому
З жорстокости або з пімсти.
. . . .
Раз старий з ним зустрінувся.
Глянув... сльози закрутились,
По пooраним обличу
Як горохом покотились.
Він промовив: „Шкода, сину,
Що журився я тобою.
Сподівався я від тебе,
Що на старість в супокою
Дожию, як при дитині;
Ти схорониш мої кости"...
Приймак глянув вовчим зором,
Відповів понуро в злости:
„Так, старцуне, це наука!
Ти повинен записати,
Що ти сам на свою литку
Міг собаку згодувати".
Ще байдужно обернувся,
Висміваючись з старого...
Так старий діждавсь подяки
Від приймака молодого.
Він подякував за труди,
А крім того ще вдодатку
„Старцуном" за щире серце
Назвав його наостатку...
Так бувало й так буває:
Хто над ким милосердиться,
Як не зараз, то пізніше
Завше чогось научиться...

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАНТКО!

Українська еміґрантко,
З земель, де Київ і Львів.
Дочко Неньки України
Й славних тих гір і степів.

Ти пішла світом широким
І свободу й волю маєш;
А Вкраїна в ярмі стогне:
Чиж не чуєш? Чи не знаєш?

∴ нарід твій терпить муки,
По тюрмах гине, конає.
А ти, немов і не чуєш,
І в сні байдужім дрімаєш.

Тож проснися, пробудися
Із байдужньої дрімоти!
Не проспляй життя свого,
Без народньої роботи.

Правда, ти на хліб насушний,
Кождий день в труді проводиш;
Але працюй і для люду,
Із котрого ти походиш.

Тож до діла, бо час минає.
А ти все далі і далі спішиш
Шляхом, звідки вже не вернеш.
І щож ти тут по собі лишиш?

Якуж згадку ти оставиш
По життю своїм на чужині?
Згинеш, як краплинка в морі,
І пропадеш у глибині.

Тож не змарнуй життя свого
Так безслідно на чужині,
А стань у ряди й жертвуй його
Своїй неньці Україні.

Не до зброї, ані до кріса
Вкраїна тебе взиває,
А до праці, без котрої
Всякий нарід вимирає.

А ти працюй смирно, тихо,
А з завзяттям на чужині
І виховай дітей своїх
На славу Неньці Україні.

Анастасія Рибакова.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться 27 серпня, в гали церковній на 7-мій ул. ч. 430, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Довжучих членів проситься прийти і вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Проситься також прийти і забрати свої грамоти. — Н. Масляк, предс.; С. Петровський, кас.; М. Камінський, секр.

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ГЛУШКОВА, ПОВІТ ГОРОДЕНКА.

З рідної Вам України, з рідного вам села Глушкова, читальняне товариство звертається через свій комітет з просьбою до Вас, Дорогі Брати, на далекій чужині, за помічю, жертвою на відбудову читальні в Глушкові.

Повоєнне лихоліття, разом з теперішною крізою, виснажило нас так, що ми навіть не можемо самі відбудувати дому „Просвіти". Сподіємось, що Ви, Браття, нам не відмовите жертви, бо жертва хочби й найменша є свідоцтвом свідомої людини, людини, яка живе не лише для себе, але для ідеї, людини, котра змагається до кращого завтра, людини, котра бажає добра, волі й свободи свойому поневоленому народови. Ми твердо віримо, що Ви, Брати, на далекій чужині у вільнім краю Злучених Держав Америки не забули за нас. Ми віримо, що у Ваших грудях ще б'ється щире українське серце; віримо твердо, що Ваша любов не вигасла до свого рідного краю й села.

Тож ще раз просимо Вас, Дорогі Браття й Сестри за океаном: поможіть нам відбудувати Народнім Дім, дім „Просвіти", а також просимо помочи не тілько в односельчан з села Глушкова, але просимо й кождого, хто почуває себе членом українського народа, сином неньки України!

Поможіть, а за поміч щире спасибіг.

За Виділ Читальні:
Андрій Ґультай, голова;
Іван Бойчук, секретар;
Мих. Гуцул, скарбник.

Дорогі Краяни з Глушкова й околиці, це перший раз наші браття звертаються до нас за помічю. Для збірки пожертв засновано комітет в Америці, до котрого ввійшли: Василь Бойчук, голова; Василь Гуцул, секретар; Микола Гуцул, скарбник.

Комітет вірить, що не буде такого, хто відмовив би жертви на таку добродійну ціль.

Листи й жертви слати до:

Nick Hucul,
14918 Winchester Ave.,
Harvey, Ill.

І ПРИЙДЕ ДЕНЬ ТАКИЙ.

І прийде день, така година,
В несподіваний час,
І Воля до серденька пригорне
Всіх нас, всіх нас.

Як мати своїх діток дрібних,
Так і нас, розбитих долею,
І будем всі, о, всі разом
З нашою волею.

Дм. Захарчук.

КРУТІЙ.

Карколомна „карієра" російського фелєйтоніста.

Жив колись у Київі та співпрацював у поступовій московській ґазеті „Кіевская Мисль" фелєйтоніст А. Яблоновський.

Не одно перо зломив він на папері у боротьбі з царизмом, а тепер вміщує свої дописи у московській таки, але вже монархістичній ґазеті „Возрожденіє" в Парижі. Пан Яблоновський був колись відомим і талановитим. Тільки „був кінь, та зїздився", говорить наша мудра приповідка. Таке сталось і з А. Яблоновським: був талановитим та „виписався"...

Мало він нас цікавив би, колиб не силкувався писати щось на українські теми, але, видно, що в боротьбі за копійку, чи то пак за... франк, за рядок у ґазеті, Яблоновський став типовим професіоналом, майстром „на всі руки", з характеристичними для подібної людини суперечностями у її писанні.

Ще зовсім недавно, а саме 15. лютого ц. р., в ґазеті „Возрожденіє" на смерть М. К. Садовського Яблоновський між іншим написав:

„Пригадую собі, як М. Садовський тільки головою крутив з цього приводу і з невисловленою гіркотою казав:
— Кацапізм заїдає!
Це була **чиста правда. Кацапізм їх заїдав. Дрібні причіпки, божевільна цензура** (підкреслення наше — Як. Т.), удари рублем, примусові російські пісні"...

Не знаємо, чи знайшовсь би бодай один Українець, який не підписався б під цими словами п. Яблоновського.

І дивно, що вже 3. липня ц. р., коли Яблоновському мабуть забракло тем для чергового фелєйтону, він у дописі під назвою „Сепаратисти" у тій же ґазеті „Возрожденіє" співає зовсім іншу пісню...

Зразу Шевченко написав свого „Тараса Бульбу" (!!!??)* в українській мові й тільки під натиском дикунського насильства царизму переклав свій твір на мову московську.
Це цитат з одної австрійської ґазети, занотований у книзі кн. А. М. Волконського „Історична правда". У цій же книзі наводиться цитат з римської ґазети, де говориться про прибуття до Риму українського хору.
Публика перший раз буде мати можливість почути пісні цього народу, який під гнетом московських царів не міг співати своїх пісень.
Кн. Волконський у своїй прекрасній книзі зібрав цілу колекцію таких наклепів на Росію, на російський нарід, на російський „царизм". Брешуть усі, брешуть, хто в Бога вірує..."

Так розпинається п. А. Яблоновський!

Порівнавши наведені вище два цитати, можна сміло сказати, що забрехався й сам автор допису „Сепаратисти".

Проживаючи в Київі, п. Яблоновський мабуть там навчився наших пісень і приповідок. І любить він їх частенько, правда в перекрученому виді та в „малоросійській" транскрипції (певно на доказ єдинсдва всіх „нарєчій" московської мови), вживати в своїх гумористичних фелєйтонах.

Та здається нам, що одної приповідки він не знає, або забув, а є вона такою: „Крути, та не перекручуй". — („Діло").

Як. Тан-ро.

*) Знаки оклику та запитання — мої.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В суботу, 19. серпня 1933 р., померла **Олена, Ольга Каськів**, літ 17, дочка дяковчителя Теодосія і Марії Каськів з Нюарку, Н. Дж. Похорон відбудеться у вівторок, 22. серпня, з дому жалоби, 600 Гай вул., до церкви св. Івана Хрестителя при Мортон вул., Нюарк, Н. Дж. **Вічна їй память!**

ЖНИВА І МАТИ.

Жнива. Голубе небо, сонце пражить,
Гарячий вітрець повіває;
Моя душа кудись летить,
А думка думку доганяє.

Здається мені: я в ріднім краю
Лину, буяю над лугами,
А вітер дише запахом з гаю,
Шелестить збіже колосками.

Сині васильки, блаватки,
Головками виглядають з жита,
Мов тихий огонь червоніють маки,
Перепілка співає укрита.

І бачу, як люди ідуть,
Блестять серпи і гострі коси,
Як копи рядами ростуть,
Як в'яжуть снопи, кладуть покоси.

І бачу, як мати кладе
До сну маленького сина,
А сама до праці іде,
Подерта на ній свитина.

Голодне, вихудле лице
І босі кріваві ноги,
Бо гостре стернисько пече,
Купити обуви не може.

І капає кровця в пісок,
Під вечір нестало їй сили.
Питаєш — чому стільки цвіток?
Чому маки червоні зацвили?

Лиш доля і горе тяжке
Всю правду про це розкаже,
Як другеє літо прийде
І мак з житами поляже.

Дм. Захарчук.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(25).

Панатлі не знала, де тепер були її брат і батько. Тікаючи в гори, вона почула дивний шум, що долітав до неї з гір. Спершу вона думала, що це десь внизу чути шум потока. Та скоро її гостре вухо почуло, що шум іде згори й все наближається до неї. Нарешті вона кинулася тікати, бо вже виразно почула, що щось женеться за нею. Оглянувшись назад, вона побачила, що з кущів вискочила величезна звірюка з горіючими вогнем очима та з жовтими плямами на тілі.

Панатлі була хоробра, але їй, як кождій людині, життя було дороге. Смерть для неї була таксамо непожадана своєю невідомістю, як для кождої людини. Крім того вона цеї ночі вже пережила нервове напруження й потрясення, коли тікала зі своєї печері, а тому її нерви не витримали й вона з усеї сили закричала з переляку. Її голос луною відбився в горах і, переливаючись кілька разів, десь луною зник. Що було сили, вона подалася вперед, тікаючи від звіра.

Лев наближався до дівчини й уже був готовий стрибнути востаннє, щоб лабою вдарити свою жертву, як дівчина опинилася перед обривом скелі. Вона, не вагаючись, кинулася вниз. Для неї була жахливою неминуча смерть у страшних зубах льва, але не така жахлива смерть здавалася їй десь унизу, в проваллю. Дівчина наче пірнула з розгону в темряву провалля, а лев ледви спинився й затримався над обривом. Тепер він з гнівом заричав сердито.

В ту саме ніч серед темноти провалля між скелями пробирався Тарзан зі своїми товаришами. Омат старався підвести всіх найближче до скелі його племени. Нарешті всі три спинилися під великими деревами на дні одного провалля. Тут Омат дав знак, що годі всім тром іти далі. „Перше я піду сам і роздивлюся, що там робится", сказав він Тарзанови. „Чекай тут. Я розпитаю Панатлі, що робиться й потім вернуся до вас". З цими словами він подався геть.